

ยาจุกกันยุง มือปราบยุงให้สิ้นฤทธิ์

ปภัตสร ผลโพธิ์

กองพัฒนาศักยภาพผู้บริโภค

หลาย ๆ คน เมื่อนึกถึงยุงแล้วคงจะรู้สึกรำคาญใจ เพราะธรรมชาติของยุงนั้นจะบินอยู่รอบตัวเราเพื่อหาจังหวะดูดเลือด ซึ่งในการดูดเลือดแต่ละครั้งมีความเสี่ยงที่ยุงจะเป็นพาหะนำโรคมะเร็งไข้เจ็บ มาสู่คนได้ตลอดเวลา โดยโรคที่ยุงเป็นพาหะนั้น ได้แก่ โรคมาลาเรีย โรคไข้สมองอักเสบ โรคฟิลาเรีย หรือโรคเท้าช้าง และโรคที่พบมากที่สุดคือ โรคไข้เลือดออกที่มียุงลายบ้าน และยุงลายสวนเป็นพาหะนำโรค ด้วยโรคที่ยุงเป็นพาหะนั้นเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังนั้น การป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากยุง จึงเป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งวิธีการป้องกันตนเองจากยุง ทำได้โดยการจุกยากันยุง การใช้ยาฉีดไล่ยุง การใช้ยากันยุงชนิดทาผิว เป็นต้น ซึ่งในแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป ฉะนั้นผู้ใช้ควรระมัดระวัง และควรอ่านฉลากให้ละเอียดก่อนใช้เพื่อความปลอดภัยจากการใช้ผลิตภัณฑ์ป้องกันยุง โดยเฉพาะยาจุกกันยุง ซึ่งจัดเป็นผลิตภัณฑ์คู่บ้านที่ใช้นานมาน

ปราบเจ้ายุงร้าย... ด้วยยาจุกกันยุง

ผลิตภัณฑ์ยาจุกกันยุง ที่มีการผลิตออกสู่ท้องตลาด มีทั้งชนิดเป็นขดกลม และเป็นแท่ง เมื่อใช้จุดไฟแล้ว ไอที่ระเหยออกมามีคุณสมบัติในการไล่ยุงไม่ให้เข้ามาในบริเวณนั้น ยาจุกกันยุงส่วนใหญ่มีสารเคมีผสมอยู่ ซึ่งกลุ่มสารเคมีที่นิยมใช้เป็นสารออกฤทธิ์ในยาจุกกันยุง คือสารในกลุ่ม ไพรีทรอยด์ (pyrethroids) เช่น Allethrin, d-Allethrin, Esbiothrin เป็นต้น ซึ่งสารกลุ่มนี้เป็นกลุ่มสารเคมีสังเคราะห์ที่เลียนแบบสารสกัดจากธรรมชาติ คือ ไพรีทรัม (pyrethrum) หรือ ไพรีทริน (pyrethrins) ที่พบในพืชตระกูลดอกเบญจมาศ โดยไพรีทรอยด์ (pyrethroids) คล้ายกับ ไพรีทริน (pyrethrins) ตามธรรมชาติแต่ได้รับการปรับปรุงเพิ่มความคงอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อม และได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์ในการกำจัดแมลงชนิดต่าง ๆ ทั้งทางการเกษตรและทางสาธารณสุข ซึ่งสารเคมีที่ใช้เป็นองค์ประกอบในยาจุกกันยุงมากที่สุดคือ d-Allethrin นอกจากนี้ยังมียาจุกกันยุงที่เป็นสูตรผสมระหว่างสารในกลุ่มไพรีทรอยด์และสมุนไพร รวมทั้งมีสูตรยาจุกกันยุงที่เป็นสมุนไพรล้วน ๆ ที่ทำจาก ผงจากใบตะไคร้หอม

ผงจากใบยูคาลิปตัส ผงจากเหง้าขมิ้นชัน ผงจากใบสาบเสือ และผงจากใบสะเดา นอกจากสารออกฤทธิ์หลักในการไล่ยุงแล้วยังมีส่วนประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้ยาจุดกันยุงคงสภาพเป็นขดหรือเป็นแท่งได้ คือ ผงจีลีโอที่ทำหน้าที่เป็นเชื้อไฟ ทำให้การติดไฟเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนหมด ผงกะลาบด ทำให้ยาจุดกันยุงมีความแข็งตัวไม่แตกหักง่าย ผงไม้บง และผงแป้งที่ได้มาจากมันสำปะหลัง ซึ่งเมื่อผสมกับน้ำแล้ว จะมีคุณสมบัติเหมือนกาว เป็นตัวยึดจับส่วนประกอบอื่น ๆ ให้เข้ากันได้ดี ทำให้ยาจุดกันยุงมีความสม่ำเสมอทั่วทั้งขด นอกจากนี้ อาจมีการแต่งสี แต่งกลิ่น และใส่สารป้องกันเชื้อราเข้าไปในส่วนประกอบของยาจุดกันยุงด้วย

ต้องระวังเมื่อใช้ยาจุดกันยุง

ในการใช้ยาจุดกันยุงควรระวัง เพราะสมาชิกครอบครัวที่อยู่บริเวณนั้นอาจได้รับอันตรายได้เนื่องจากไฟรทรอยด์ที่ผสมอยู่ในยาจุดกันยุงจะส่งผลกระทบต่อระบบประสาท ซึ่งความรุนแรงของอาการพิษขึ้นอยู่กับชนิดและปริมาณของไฟรทรอยด์ที่เข้าสู่ร่างกาย แต่โดยทั่วไปมักจะไม่นพบอาการเป็นพิษจากการใช้กำจัดแมลงในขนาดและวิธีการใช้ปกติ สำหรับอาการที่เกิดจากการได้รับพิษเฉียบพลันเมื่อได้รับไฟรทรอยด์ในปริมาณมาก ได้แก่ มึนงง ปวดศีรษะ อาเจียน กล้ามเนื้อกระตุก อ่อนเพลีย การรับรู้ต่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ชัก หมดสติ หรืออาจถึงขั้นเสียชีวิต อาการพิษอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ อาการแพ้ทางผิวหนัง คัน มีผื่นแดง หากเข้าตาอาจก่อให้เกิดการระคายเคือง นอกจากนี้ พิษของไฟรทรอยด์อาจขึ้นอยู่กับตัวทำลาย และในตำรับที่เป็นของเหลว อาจทำให้เกิดการหายใจเข้าไปในปอด ทำให้เกิดอาการปอดอักเสบได้

ความปลอดภัยในการใช้ยาจุดกันยุง

แม้ว่าสารไฟรทรอยด์จะมีคุณสมบัติที่ทำให้ยุงสิ้นฤทธิ์และสลายตัวง่าย รวมทั้งมีความเป็นพิษน้อยกว่าสารประเภทอื่น แต่สารไฟรทรอยด์ก็สามารถทำให้เกิดพิษได้ โดยเฉพาะในรายที่เกิดอาการแพ้จะทำให้ผิวหนังอักเสบ บวม แดง เยื่อจมูกอักเสบ และมีอาการเหมือนแพ้เกสรดอกไม้ คือ จาม ไอ น้ำมูกไหล หายใจขัด เป็นต้น แม้จะไม่ค่อยพบอันตรายรุนแรงที่เกิดจากยาจุดกันยุง แต่ผู้ใช้ก็ควรระมัดระวังในการใช้ เพราะอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายจากการใช้ยาจุดกันยุง ผู้ใช้ควรใช้ยาจุดกันยุงในห้องที่มีอากาศถ่ายเทดี ขาดังและสิ่งรองยาจุดกันยุงต้องทำด้วยวัสดุโลหะหรือวัตถุอื่นที่ไม่ติดไฟ ล้างมือทุกครั้งหลังการหยิบใช้หรือสัมผัส และเก็บยาจุดกันยุงไว้มิดชิด พันมือเด็ก และไม่วางไว้ใกล้หรือรวมกับอาหาร ขณะจุดยากันยุงวางให้ห่างจากของไวไฟหรือของที่เป็นเชื้อไฟและเมื่อเลิกใช้แล้วควรตรวจดูให้แน่ใจว่าไฟดับเรียบร้อยแล้ว เพื่อป้องกันอุบัติเหตุไฟไหม้ ที่อาจเกิดขึ้นหากประมาท

ทำความเข้าใจกับผลิตภัณฑ์กันยุงประเภทอื่น ๆ

เรามาทาทำความเข้าใจกับยาฉีดไล่ยุงกันก่อน ยาฉีดไล่ยุงชนิดกระป๋อง ที่มีทั้งสูตรน้ำมันและสูตรน้ำ ซึ่งชนิดสูตรน้ำจะปลอดภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อมมากกว่า รวมทั้งไม่ทำให้บ้านเรือนเปรอะเปื้อน ยาฉีดไล่ยุงชนิดกระป๋องมีวางขายแบบเป็นกระป๋องทรงกระบอกอัดน้ำยาเคมีสำหรับฉีดพ่นได้ทันที เมื่อใช้หมดแล้วไม่สามารถเติมน้ำยาเคมีใหม่ได้ และแบบที่เป็นกระป๋องสี่เหลี่ยม ซึ่งต้องเติมน้ำยาเคมีลงในกระบอกฉีดและผู้ใช้ต้องสูบน้ำยาในขณะพ่นด้วยตัวเอง เมื่อน้ำยาเคมีหมดก็สามารถเติมน้ำยาใหม่ได้

นอกจากนี้ ยังมียากันยุงชนิดทาผิว มีชนิดครีม โลชั่น และแป้ง โดยมีสารออกฤทธิ์หลัก คือ ไดเอทิลโทลูเอไมด์ (DEET : Diethyltoluamide) และสารสกัดจากพืช การใช้ผลิตภัณฑ์กลุ่มทาผิวที่มี DEET เป็นสารออกฤทธิ์หลักต้องใช้ตามคำแนะนำที่ระบุไว้ข้างกล่องอย่างเคร่งครัด โดยผู้ใหญ่ควรใช้ผลิตภัณฑ์ที่มี DEET อยู่ระหว่าง 15 -20% เด็กไม่ควรเกิน 10% ห้ามใช้กับเด็กอายุต่ำกว่า 4 ปี หากทายากันยุงแล้วพบว่ามีอาการแพ้ เช่น เป็นผื่น ผิวแดง หรือรู้สึกร้อนต้องหยุดใช้ทันที ล้างผิวด้วยน้ำสบู่ แล้วรีบไปพบแพทย์ เพราะ DEET อาจเป็นอันตรายได้หากใช้ไม่ถูกวิธี ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้ผลิตยากันยุงปลอด DEET ที่ใช้สารอื่น ๆ โดยเฉพาะสารสกัดจากพืชที่แม้ประสิทธิภาพไม่ดีเท่า DEET แต่มีความปลอดภัยมากกว่า เช่น ตะไคร้หอม ยูคาลิปตัส กระจับปี่ และมะกรูด เป็นต้น

ยุง แมลงตัวเล็ก ๆ ที่สามารถเป็นพาหะนำโรคมารุคนได้ และเป็นวายร้ายคอยก่อความสร้างความรำคาญให้กับเรายังนัก เพื่อป้องกันวายร้ายเหล่านี้ เราควรใส่ใจกันสักนิด โดยเริ่มจากการดูแลสุขลักษณะภายในบ้านไม่ให้เป็แหล่งเพาะพันธุ์ยุง เช่น ไม่ให้มีน้ำขังบริเวณรอบ ๆ บ้านและภายในบ้าน ดัดมุ้งลวดเพื่อกันยุง เก็บของในบ้านให้เป็นระเบียบเพราะยุงชอบอยู่ในมุมมืด หรือที่รก ๆ และเมื่อมียุงมารบกวนเป็นจำนวนมากก็ปราบด้วยยากันยุงที่คณณัดใช้ เพียงเท่านี้เจ้ายุงร้ายก็จะกลายเป็นยุงสิ้นฤทธิ์

